

YENİ ADAM

ÜLKÜMÜZ DEMOKRASİ VE CUMHURİYET İÇİN ÇALIŞMAKTIR

AYLIK FİKİR, SANAT GAZETESİ

SAYI : 80

EKİM 1968

Kuruluş : 1 Ocak 1934

Aralık

BOĞAZ KÖPRÜSÜNÜ ANLIYALIM SANAT YAZILARI

SANAT YAZILARI

ISMAYİL HAKKI
BALTACIOĞLU'NUN
AŞAĞIDA ADLARI YAZILI
ESERLERİNİ ŞU ADRESTE
SERGİLEMEKTEDİR

HALI SARAYI

Ziya Gökalp Caddesi 20

Telefon: 12 59 21

ERRIZKU ALELLAH
BESMELE

Baltacıoğlu'nun son yıllarda
Rakım çığırında meydana
getirdiği celi levhası.

ERRIZKU ALELLAH

Baltacıoğlu'nun 1908 yılında
Rakım çığırında meydana
getirdiği (ali) levhası.

YA HAKRETI PİR
BEKTAŞI VELİ

Baltacıoğlu'nun Rakım çığırında
meydana getirdiği en yeni eseri :
Si (ali) levhası.

BU ESERLER İÇİN BİLGİ EDİN-
MEK İSTİYENLER AŞAĞIDAKİ
ADRESE MÜRACAAT
EDEBİLİRLER

Yeni Adam, Akay, Konur Sokak,
71/4, Yayla Apartmanı - Ankara

celi

celi

BASVURABİLİRLER

Türkiye'de Boğaziçi köprüsü diye bir sorun var. Bu işle yakından ilgili olanların bir kısmı lehinde, bir kısmı aleyhinde konuşuyor. Lehinde olanlar trafik bunaltısının ancak bu köprü ile ortadan kalkabileceğini ileri sürüyorlar. Aleyhinde olanlar köprü yerine metroyu ileri sürüyorlar, ya da köprü'nün gereksiz olduğunu söylüyorlar. Bayındırlık Bakanı Orhan Alp bundan önce gazetelerde basılan beyanatında şu sözleri söylemiştir :

«Her iyi işe, güzele ve faydalı esere karşı çıkmak, muayyen bir grup için adet haline gelmiştir. İyi niyetle yapılan her türlü eleştirmeden istifade ediyoruz. Bunun dışındakilere ehemmiyet vermiyoruz. Bunlara en güzel cevap, eserlerin millet ve memleket hizmetine girmesidir.»

Önümüzdeki bir ay içinde İstanbul çevre yolu ve Boğaz köprüsünün tahakkukunda büyük bir merhale aşılmış olacaktır. Son günlerdeki iddialar da asılsız ve maksatlıdır. Bugün söylenecek şey, sadece bu kadardır.»

Biz bakanın bu sözlerini pek yerinde buluyoruz. Boğaz köprüsünün yapılmasına karşı duranların dikkati çeken durumları şudur : Onlar köprü konusunu hep bir tek açıdan ele alıyorlar, öyle çözümlenmek istiyorlar. Oysa ki köprü konusu yalnız ekonomiyi, yalnız trafiği ilgilendiren yalın bir konu değildir. Onu, ekonomik, trafik varlığı da içinde olmak üzere, her bakımdan ele almak gerekmektedir.

Boğaz köprüsünü gerektiren nedenlerden biri İstanbul şehrinin Rumeli, Anadolu yakası diye iki avrı parçadan oluşması, şehir birliğinden, bütünlüğünden yoksun olmasıdır. İstanbul'a bu varlığı sağlamanın tek çaresi, hem de ideal yolu metro değil, köprüsüdür.

İkincisi, köprü yalnız bir geçit olmakla kalmıyacak, hem de bir sanat eseri olabilecektir. Elverir ki yalnız geçit olmakla kalmasın, hem de bir sanat eseri olsun.

Üçüncüsü turizm batısından dünyanın en büyük bir cazibe merkezi olmasıdır.

Son sözümü Boğaz köprüsünü var etmek isteyen Bayındırlık Bakanını candan kutlamaktır.

YENİ ADAM

darak Yapulsun.

«fif» "büyüme"
Bakır

hakimim diye

özelliği
faydaları
dolu

J

A - Doktor! öyle lüzü'ye takın ki
eskisinden daha talü' olsum!

- ~~Önce~~ Önceden söyleseydiniz çürük
dışınızı hiç ~~çıkarmazdım~~
çıkarmadım...

DİL DEVRİMİNDE HALKA DOĞRU KISA TETKİKLER

YAZAN: İSMAYİL HAKKI BALTAÇIOĞLU

22

x

x

x

x

Türk Dil Kurumu, dil dâvasını savunmak için şimdiye kadar kitaplar, makaleler yayınlamış, konferanslar düzenlemiş, açık oturumlar yapmıştır. Bunları yaparak da devrim amacına yaklaşabileceğini düşünmüştür. Gerçek şudur : Uscu araçlar ancak us konularında rol oynayabilirler. Dil gerçeği ise, usla ilintili yapı karakterleri taşımakla birlikte, kökü milli vicdanda, ulusal duyunçta olan sırlı bir varlıktır. Şimdi dil tartışmalarını ele alalım: Tartışmalar her zaman haklı tarafı haklı, haksız tarafı haksız çıkarmaz. Çıkarınca da haksız tarafı büsbütün kızdırır. Ozaman haksız taraf yeni yıkım araçları aramaya başlar. Gerçekler bilim kişiliği taşımayan insanlar arasındaki çene yarışları ile değil, metodlu çalışmalar ile elde edilebilir. Dil gerçeği de böyledir.

Dil devrimine karşı olan bütün direntilerin yaratıcı etkeni uscul düşünceler değildir. Bunların bir kısmı bilinç altında yaşayan gizli etkenlerdir. Onun için, dil devrimine karşı olan direntilerin başındaki yazılarla, ya da açık oturumlarla yok edilebileceğini sanmıyorum. Bilimli tartışmalar ancak metot sahibi bilim adamları arasında olabilir. Bu durumun tersi direntileri artırmaktan başka bir işe yaramaz.

Şu gerçeği değerlendirmek isterim. Devrimlerin başarı sağlama için elde edecekleri kazanç ülkücülerin çoğalmasındır. Dil devrimini özümseyenler ne kadar çoğalırsa başarı oranı da o kerte artar. Onun için dil devrimcilerinin yayım politikasında bu anlayışın temel olarak kullanılması doğru olur.

Öyleyse, dil gibi toplum özü, ulus yaratıcısı olan bir varlığa yaşama hakkını verecek olan, aydınlardan önce, halkın kendisidir. Bu «kendisi» de gelenek dediğimiz sırlı varlıktır. Onun için, devrimleri aydınlardan önce kamu duyuncuna, halkın kendisine mal etmeye başlamalıdır.

Bu edindirme nasıl olacaktır? Halkın sevebileceği, halkın özümseyebileceği ulusal eserlerle olacaktır. Bütün devrim tarihleri şu gerçeği ortaya koymaktadır : Devrimlerin başarısı eskilerin yamuk inançlarını düzeltme çabası ile değil, yenilerin ruhunu beslemek yoluyla elde edilebilir. Bu gerçeğin tersini doğrulayacak tarih olayları yoktur. Bu anlayışa göre, dil devriminde baş vurulacak önleyici eylemler ne olabilir?

Din kitabımız olan Kur'an'ın ana diline, öztürkçeye cevrilmesi bu işle-

ın başında gelir. Almanya'da ulusal kalkınma Lutner'in İncil'i anadiline çevirmesiyle başlamış, kültürde ulusculuk, teknikte endüstriciliğe kadar varmıştır.

Dil devrimini başarabilmek için yapılacak işlerden bir, de öz dili geniş halk yığınlarına mal edecek edebiyat eserleri meydana getirmektir. Bunlara kısaca «ulusal hümanizma» diyebiliriz: Mitler, masallar, hikâyeler, yiğit olaycaları bu hümanizmanın ana konuları olacaktır. Bu arada Kur'an âyetlerine konu olan Habil ile Kabil, Yusuf ile Zeliha olaycalarını da unutmamalıdır. Bu gibi insel, kutsal konular öz dili kamunun iç benliğine kadar ulaştırır, öz dili ulusal mal eder.

Devrim ruhunu toylara, yeni yetişenlere, halka indirmek, öz türkçeyi yeni kuşaklara sevdirmek amacını gerçekleştirmek için kullanılacak araç gönül, iç, bilinçaltıdır. Bilinç altına iniş, bilimle değil, yalnız, sanatla olabilir. Bu sanatlardan biri de dinleri uluslara yayan peygamberlerin sanatı, hatiplik, gurle sanatıdır. Bu sanat olmadıkça, bu sanat kullanılmadıkça, ne dinde ne de dilde devrim, başarı, mutluluk elde edilemez.

Dil devrimine karşı direnenler iki türdür. Bir kısmı akıl mantığı ile, bir kısmı da his mantığı ile düşünür. His mantığı ile düşünenler bir yana, akıl mantığı ile düşünenleri ele alalım. Bunlar bu inançlarını metotlu bir çalışma ile elde etmişlerse onlarla anlaşmak eldedir. Şimdi bu gibilere soralım: Dilde istediğimiz kalkınma yavaş yavaş, zaman ile mi olabilir yoksa, eskiyi yıkmak, yeniye aramakla mı? Zamanla olur diyenler çoktur. Onlara şu karşılığı veriyoruz. Hayır, yavaş yavaş değil, birden olur. Önce eskiyi yıkarak, yerine yeniye kurarak, kurulduktan sonra da kendi başına büyük tanıyarak. Nitekim bütün Atatürk devrimleri böyle olmuştur. Eskiye yıkarak, yerine yeniye koyarak...

gurle

buyruk

Cardiff Yüksek Mahkemesi, çıplaklığa tahsis edilmiş bir mecinua hakkındaki şikâyeti inceledi ve şöyle bir karara vardı: «Tanınaman çıplak kadar hayâli bir şey olamaz. Nüdistlerin resimleri, kimsenin aklını bulandırmaz.»

Bir noktada yanılıyorlar. Çıplaklık insanın aklını değil, gönlünü bulandırır!

Ağırbaşlı İngiliz aktörü, minik eteğin, erkekleri tebiyeli olmaya zorladığını açıklıyor. Böyle diyor: «Hiç önündeki minik etekli bayanı bırakıp da, önden metroya ya da otobüse binmeye kalkan erkek gördünüz mü?»

İngiltere Kraliçesi Elizabeth'in büyük halası, Kraliçe Victoria'nın torunu Prenses Alice, 85 yaşında olmakla birlikte, sokağa çıkınca ne Bentley'e ne Rover'e ne de Rolls'a binmez, sevdiği tek taşıt aracı olan otobüse binermiş.

Paris sokaklarında dilenen bir dilenci, göğsüne şu yaftayı asmıştır:

«İşsiz ve mutsuzum.. Bana acıyınız. Beşikte dokuz çocuğum yaradımınızı bekliyor..»

İşin hoş yanı, kimsenin bu durumdan şüphelenmemesidir.

Paris'in büyük mağazalarından birinin müdürü, geçenlerde şöyle bir mektup aldı.

«Birkaç gün sonra doğum günümü kutlayacağım. Kimsem yok, bu bakımdan beni sevindirecek olanım da yok demektir. İlişikteki 250 frank karşılığı olarak istediğinizi postalayın adresime..»

Amerika'nın elli eyaletinin yirmi ikisinde, hayvanları acı çekirmeden öldürmek üzerine kanunlar vardır. Federal yetkili makamlar tarafından devamlı olarak kontrol edilen 612 et konserve imalâthanesinden, yalnız 569'u bu kanuna uygun bulunmuştur.

Ne tuhaftır bu insanlar; öldürdüklerine hayvan derler de yalnız kendilerine insan derler!

Orcan Welles'e göre, bir erkek valan söylerken gözlerini kırıştırır. Kaçınır, ağzını büzer. Buna karşılık, erkek acla yumrukları kapalıy-

ken yalan söylemez, oysa kadın, gerçeği saklamaya başladığından itibaren, ellerini yumruk yapar.

★
Polonya'da yalnız dış görünüşü bakımından köpeğe benzeyen, ne var ki, etten ve kemikten bir köpeğin biyolojik tepkilerine sahip «elektronik köpek» yapıldı. Böylece, zavallı köpeklerin, denemelerde kobay olarak kullanılmasına son verileceği sanılmaktadır.

Dikkat! Elektronik hayvan yapmak hayvan yaratmak değildir.

★
Hollanda'da yeni bir moda çıkmış. Şarkıları çukulata plâklara alıyormuş. Bu haberi yayınlıyan gazete şu soğuk nükteyi yapmaktan kendini alamıyor: «Bu plâklar, gerçi çok kere çalınmıyor ama, zaten zamane şarkıları iki üç dinlemeden sonra demode olduğuna göre, hiç olmazsa, plâğı âfiyetle yiyorsunuz.»

★
Fransız oyuncusu Michele Morgan'a göre albenisi olan insanda albeninin yüzde yirmibeşi vardır. Geriye kalan yüzde yetmişbeşi halkın uydurmasıdır.

★
İsviçreliler otellerine gelen yolcuyu ne pahasına olursa olsun memnun etmek imacındadırlar. Bale dolaylarındaki bir handa şöyle bir uyarma bulunmaktadır:

«Tesisimizden, gümüş eşya ya da buna benzer bir şey yürütmek isteyen yolculardan, bu işi mümkün olduğu kadar gizli yapmaları rica olunur..»

★
Fransa'nın av bölgelerini zenginleştirmek için 1967 yılında Bulgaristan'dan 12.500 tavşanla 2.100 sülin getirilmisti. Bu yıl da aynı miktarın, iki misline çıkarılacağı açıklanmıştı.

Almanlaşan çocuklarımız!

«Batı Almanya'da her gün bir çift Türk işçisinin nikâhı kıyılırken, günde tam 12 Türk çocuğu dünyaya gelmektedir.

Son rakamlara göre, Batı Almanya'da 135 bin Türk işçisi bulunmaktadır. Bunun 17 bini Türk ailesi, 32 bini kadın, geri kalanı ise erkektir.

Almanya'da dünyaya gözlerini açan türk çocukları gerçekten son derece bahtsızdılar. Doğumdan sonraki 6 haftayı anne ve babayla beraber geçirebilen yavrular daha sonra bakım yurtlarına bırakılmaktadır. Yalnız dünyaya gözlerini yeni açan bebekler değil küçük çocuklar da aynı durumdadır.

Bakım yurtlarına veya ana okullarına bırakılan çocukları, çalışmak zorunda olan anne ve babaları, haftada yada ayda bir kere ancak görebilmektedirler.

Tamamen Alman bakıcı ve hemşirelerinin ellerinde kalan ve Alman örf ve âdetleriyle yetiştirilen yavruların çoğu Türkçeyi dahi zor konuşmaktadırlar. Hele anne ve babasını tanımakta bile güçlük çeken yavruların durumu gö yaşartıcı sahneler yaratmaktadır.»

Bu durumun sonu türk çocuklarının almanlaşması, almanlaşarak da hristiyanlaşması olacaktır. Çünkü eğitim yedi, sekiz yaşından sonra değil, doğumla birlikte başlar. şimdi kendi kendimize seralmı Biz yüz otuzbeş bin türk işçisini Almanya'ya çocukları Alman olsun, hristiyan olsun diye mi gönderdik? Hayır, türk işçileri para kazansınlar, teknik bilgi kazansında diye. Yaptığımız iş doğrudur, yalnız eksiktir. Onların çocuklarını da düşünmemiz gerekirdi. Yalnız çocuklarını değil, kendilerini de düşünmemiz gerekirdi. Düşünmemişiz.

ürkrrr,T

Artık Almanya'da almanlaşan Türk yavrularını da, çocuklarını da kurtarmak gerek. Bu da Almanya'yasayan Türklere, Türk çocuklarına ulusal kişiliklerini kazandıracak olan kültür yuvaları kurmakla olur: Din yuvaları, dil yuvaları, sanat yuvaları.

ANKARA'DAKİ KALKINMA

S ekiz yıldan beri İstanbul'da oturuyorduk. Bundan iki ay önce Ankara'ya taşındık. Ankara'da yerleştik. Çünkü kızım Hatice Baltacıoğlu Üniversite öğrenimini Ankara'da yapacaktır. İstanbul benim doğduğum, büyüdüğüm, çok sevdiğim şehirdir. Ondan ayrılmak istemiyordum. Onun için Ankara'da yerleşmek beni üzüyordu. Ancak, Ankara'ya yerleştikten sonra sevinmeye başladım. Burada beni düşünenler, arayanlar varmış. İlk olarak Teknik Yüksek Öğretmen Okulu bir konferans vermemi istedi. Gençlerin gösterdikleri ilgi beni çok sevindirdi. Sonra adamlar Cemiyetinin isteği üzerine Millî Kütüphanede kadın gücünün değerlendirilmesi konusunda bir konferans verdim. Son günlerde Millî Kütüphane Genel Müdürü sayın Mujgan Cuhur'un isteği üzerine «Okutmanın Psikolojisi» konulu bir konferans verdim. Eğitim Bakanlığı İstanbul'daki görevimi Ankara Yüksek Öğretmen Okuluna naklettiği için orada da her hafta konferans vermekteyim. Bütün bu oluşlar bana şunu anlattı: Devlet merkezinde son zamanlarda olan kalkınmalar yalnız gök uzmalayanların çoğalmasında, mebusun artmasında değil kültür, bilim alanında da olmaktadır. Çünkü bütün bu konferanslarda benim üzerinde durmamı istedikleri konular din, dil, sanat, eğitim, kalkınma konuları. Tanzimat'dan beri geliştiği güzel üzerinde durulan ancak bir türlü aydınlığa ulaştırılmayan bilim, sosyoloji, felsefe konuları. Kurumların, okulların, gençlerin bu konularda bu kadar ilgilenmeleri beni çok sevindirdi, maneviyatımı kuvvetlendirdi.

Erkek

Derneginin

Konularla

BALTACIOĞLU

mufusun

UNESKO'NUN BALTACIOGLU'XU

TANITMA TOPLANTISI

Yazan: Haldun Özen

ONIKİ MEDİNE

Yazan: Samime Baltacıoğlu

4

(4th 6 once da)

(4th 6 once da)

UNESCO'NUN

Yazan: Halidun ÖZEN

Yeni Adam'ın geçen sayısında, Unesco Türkiye Milli Komisyonu Başkan Vekili Sayın M. Rauf İnan'ın «Baltacıoğlu'nun Eğitim Kısılığı» konulu konuşmasını özetlemiştik. Aşağıda, Türk Unesco'sunun düzenlediği bu toplantıda yapılan diğer konuşmaların özetlerini bulacaksınız.

Unesco'nun Baltacıoğlu'nu tanıtan toplantısında M. Rauf İnan'dan sonra Sayın Cevat Dursunoğlu, Türk Dil Kurumu Genel Başkanı Sayın Prof. Gündüz Akıncı, Yüksek Hakimler Kurulu Üyesi Sayın Ali Rıza Önder, Sayın İsmayil Hakkı Baltacıoğlu, Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi ve Unesco Halk Sağlığı Eğitimi Komitesi Üyesi Sayın Dr. Lütfü Doğan konuşular.

Eruzurum Kongresinin toplandığı günlerin canlı anılarını taşıyan sayın Dursunoğlu, Atatürk'le ve Erzurum Kongresi'yle ilgili anılarını anlattı. Atatürk'ün kongreye katılması sırasında karşılaşılan bazı olaylara ışık tuttu. Sonra, Baltacıoğlu hakkında şunları söyledi: «Baltacıoğlu'nun yalnız genç kuşak üzerinde değil, bizim gibi kendi akranları üzerinde de büyük tesiri vardır. Hepimiz ondan istifade ettik.»

Prof. Akıncı, Baltacıoğlu için bir benzetme yapacağını söyledi. «Siz dünya gibi bizim etrafında döndüğümüz bir güneşsiniz. Rahmetli Ziya Gökalp, Köprülü için ~~ve~~ Yahya Kemal için vefdi derdi. Ben de Baltacıoğlu için ... demek istiyorum.» dedi.

Sayın Ali Rıza Önder Baltacıoğlu hakkında Türk Folklor Araştırmaları dergisinde yayımladığı yazıdan söz etti. Baltacıoğlu'nun «milliyet birliği gelenek birliğidir» tezini açıkladı. Sayın Önder şunları söyledi: «Milliyet tezi Sayın Baltacıoğlu'nun en dikkate değer tezlerinden biridir. Ona göre, milliyet, Gökalp'ın anladığı gibi sadece kültür birliği değildir. Kültürde gelenek birliğidir. Geleneklerin ~~hiç~~ kötüsü olmaz. Gelenekler ile görenekleri birbirinden ayırmak gerekir. Gelenekler daima iyidir. Nesilden nesile değişmez. Görenekler ise nesilden nesile değişicidir. Milleti var eden öz işte bu görenekler değil, değişmeyen olan geleneklerdir.»

Bundan başka Baltacıoğlu'nun eğitim bilgini olarak da dikkate değer görüşleri vardır. 1910'da çıkardığı Talim ve Terbiye İnkılâp kitabıyla başlayan pedagoji yayımlarında daha çok doğa (tabiat) ya önem vermiştir. Bu görüş bize şunu öğretiyor: İyi eğitim yolu insanı doğadan uzaklaştırmayan, onunla bağdaştıran yoldur. Nitekim Köy Enstitülerinin kuruluşunda bu anlayış şeklinin büyük etkisi olmuştur. Enstitülerin kurucusu İ. H. Tonguç ise de, fikri

ci

de

cehdi

vehli

hiç

3

sonundan nazıriyecisi Baltacıoğlu'dur.

Önder'den sonra Baltacıoğlu konuştu. Özetle şunları söyledi:

«Babama küçük bir memurdu. Anam okumamıştı. Fakat örümcek ağı gibi dantelalar ören içli bir insandı. Anamın yerinde telkinleri tahsil yapmama, gelişmeme sebep oldu, yoksa şimdi bir ayakkabı dikicisi olacaktım.»

«Sen» iki yaşındayım. Son yıllarda birkaç kaza geçirdim. Büyük doktorlar «Kurtulmanız mucizedir» dediler. Artık ömrümün sonuna yaklaşıyorum. Gözüm açık ölmek isteniyorum. Bir tek emelim var. Bu memleket dinin, dilin, sanatın ne olduğunu anlamazsa kalkınamıyacaktı. Toplumları var eden üç yaratıcı vardır: Din, dil, sanat. Bunlarsız kalkınma olmaz. Ziya Gökalp Emile Durkheim'dan sonra gelen en büyük sosyologdur. Çok hizmeti vardır. Ancak, milliyet birliğini din birliği, dil birliği olarak anlamıştır. Yanılmıştır. Milliyet dinde, dilde, sanatta gelenek birliğidir. Din geleneklerinde, dil geleneklerinde, sanat geleneklerinde birleşme, bütünlüğe kavuşmayan milletlerin sonu felâkettir. Kalkınmak için nüfusun sıklaşması da gereklidir. Türk kadını dünyanın en doğurgan kanıdır. Ne yazık ki bu çocukların çoğu bakımsızlıktan ölmektedir. Kadınları kısırlaştırmak memleket için zararlıdır. Bırakın Türk kadınları doğursunlar. Nüfus artışı kalkınmanın ikinci şartıdır. Artık bunlar anlaşılın.»

Toplantının son konuşmasını aydın din adamı Dr. Lütfü Doğan yaptı. Baltacıoğlu'nun birçok fikrine katıldığını, toplantılarda, yaptığı radyo konuşmalarında din konusunun önemini açıklamaya çalıştığını belirtti.

«Ayrıca» Baltacıoğlu'nun yayımladığı Kuran çevirisi ile Türk Kültürüne, islâmiyete hizmet ettiğini, ancak Baltacıoğlu'nun din adamı olarak tanınmamış olması yüzünden, bu çeviriden beklenen etkinin tam görülemediği açıkladı.

Unesco Türkiye Milli Komisyonu'nun düzenlediği bu toplantı Yeni Adam'cılara «» vermiştir. Değerli eğitimci M. Rauf İnan'ın yönetiminde Türk Unesco'su Türk kültür adamlarını tanıtmaya yolunu açmıştır. Bu değerbilirlik, yıllardır unutulmuş olan birçok Türk düşünürünün unutulmasını önleyecek, yalnızlık duygusundan kurtulmasına, yeniden verimli hale gelmesine yardımcı olacaktır. Yapılan toplantının temel yararı bu olacaktır.

Sayın Rauf İnan'ı Yeni Adam'cılar olarak kutlarız. Onun açtığı bu çığır yardımına büyük yarar sağlayacaktır.

Şeksen

Jüce

Müslümanlığı kabul eden oniki Medineli Hacı sonu yurtlarına dönüyorlardı. Hz. Muhammed Medinelilerin yanına Musab'ı katmayı uygun bulmuştu. Musab, o güne kadar bildirilmiş nekadar süre, âyet varsa hepsini ezbere biliyordu. Okadar da değil, Musab müslümanlığın bütün şartlarını da biliyordu.

Musab Medine'ye varınca Esad adlı bir müslümanın evine yerleşti. Esad her gün Musab'ı başka bir bahçeye götürüyordu. Musab bu güzel bahçelerde kendisini dinlemeye gelenlere müslümanlığın nasıl ulu bir din olduğunu anlatmaya çalışıyordu. Bütün inancıyla konuşan Musab'ın hak dine çağrıları Medinelileri büyülüyordu. Onu dinleyenler kitleler halinde müslüman oluyorlardı.

Esad Musab'ı bir gün de Abdül Eşhel'in o büyük bahçesine götürmüştü. Musab konuşuyor, dolayındakiler de onu can kulağıyla dinliyorlardı. Bahçenin sahibi olan Eşhel ailesinin reisi Saad İbni Muad bahçesindeki bu kalabalığı görünce, mızrağını kaptığı gibi bahçeye girdi. Kalabalığı yardı. Esad'a yanaştı. Ona yavaşça :

— Bu adamla birlikte can vermek istemiyorsan hemen onu al buradan çık git dedi.

Esad :

— Peki, onu hemen alır giderim. Ancak, onu bir kerecik olsun dinlersen ne kaybedersin?

Esad'ın sesi o kadar tatlı, okadar inandırıcı idi ki Saad İbni Muad kısaca :

— Okusun, dedi.

Musab hemen İnşirah sûresini okumağa başladı :

1 — Biz senin içini açmadık mı?

2 — Senin yükünü üzerinden almadık mı?

3 — O yük ki senin sırtını çöktürüyordu.

4 — Senin adını yükselmedik mi?

5 — İşte her güçlüğün yanında bir kolaylık da vardır.

6 — İşte her güçlüğün yanında bir kolaylık da var.

7 — Öyleyse bir işi bitirince bir başkasına sarıl.

8 — Yalnız çalabına doğrul.

Musab sûreyi bitirince Saad, inanmak, bağlanmak isteyen insanların tevekkülü ile boynunu büktü, gözlerini yere indirdi. Musab'a ya-

vaşça :

— Şunu bir daha oku, dedi.

Saad'ın içi kabarmıştı. Birden Allah'a giden yolun önünde uzandığını görmüştü. Gönülünün kavradığı bu gerçeğe artık aklı da vatsın istiyordu. Onun için Musab

— Şunu bir daha oku, demişti.

Musab İnşirah suresini bir daha okudu. O gün orada insanlarla birlikte kuşlar, böcekler, bitkiler, taşlar, topraklar da o sûreyi dinlemişti. Artık Saad anlamıştı. Bu sözler kul sözleri değildi. Bu sözler, işkilsiz yaratıcının sözleri idi. Sûre bitince Saad hemen yanındakilere sordu :

— Ben kimim?

— Sen kabilemizin reisi Saad İbni Muad'sın. Sen sözüne güvenilir, saygıdeğer bir kişisin.

— Öyleyse beni dinleyin ey Abdül Eşhel oğulları: Ben artık bu sûreyi dinledikten sonra Muhammet'ten yüz çeviremem. Bundan böyle onun ardından yürüyeceğim. Bu din hak dinidir. Bu din doğruların dinidir. Ben buna kanasıya inandım. Siz de benim gibi yapın hemen bu dine girin. Benim izimden yürümiyenlerle artık bundan böyle ilişkim yoktur.

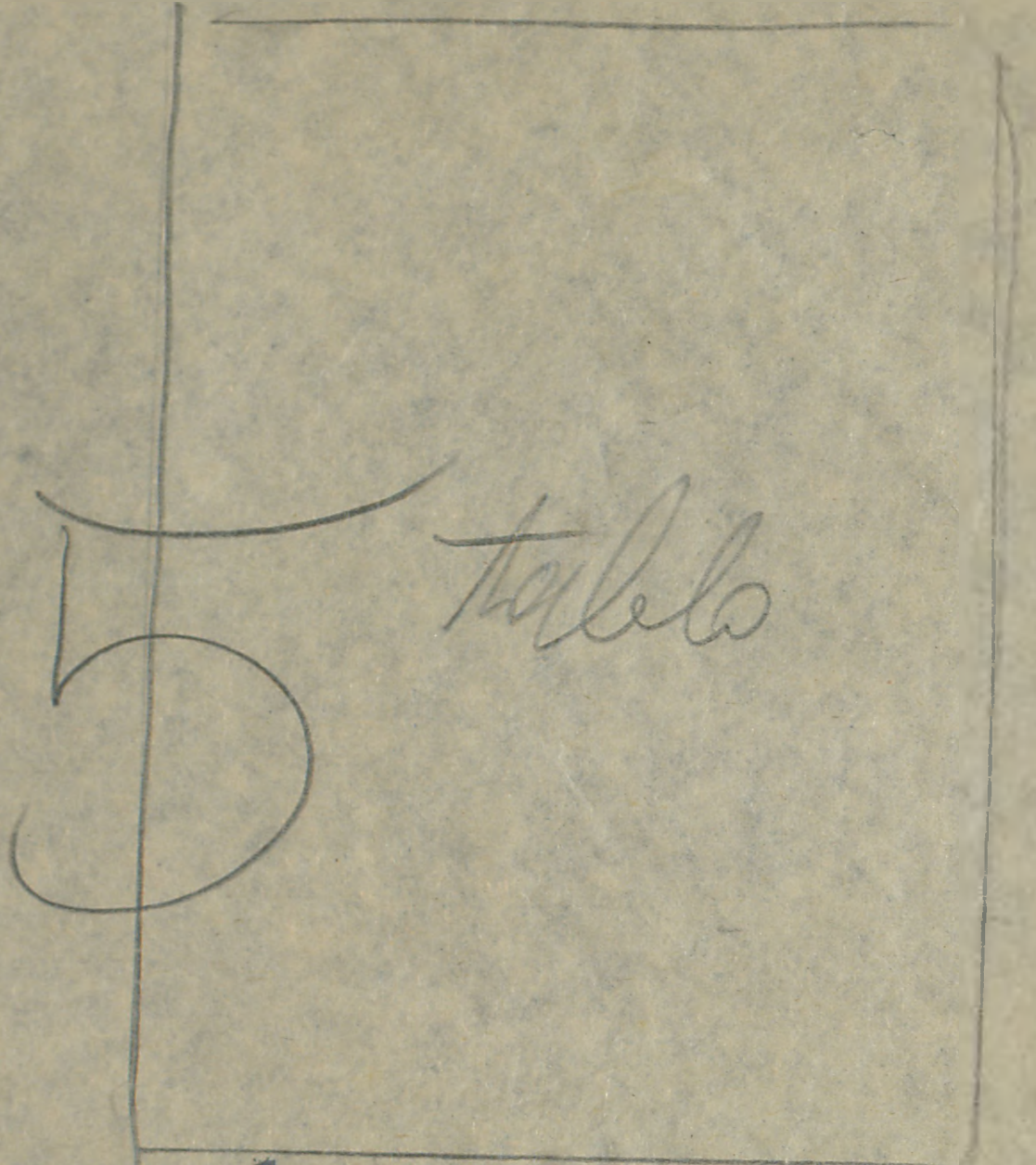
Saad İbni Muad'ın bu sözleri üzerine Abdül Eşhel oğulları o gün oracıkta müslüman oluverdiler.

Samime BALTACIOĞLU

(*) Kur'an, İnşirah sûresi. İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun Kur'an tercümesindedir.

Türkçeye çeviren: İ. H. Baltacıoğlu.

ATAÇLA GELEN

table

FADİME BALTACIOĞLU
YAZAN-YALÇIN ORKUN

ATAÇ'LA GELEN

~~YAZAR MEHMET SALİHOĞLU~~
~~ATAÇ'LA GELEN~~ Türk Dil Kurumu üyesi, Türk Dili dergisi yazı kurulu üyesi Sayın Mehmet Salihoglu son eseri *Ataç'la Gelen*'i yayımladı (334 s., 15 lira). Salihoglu son yıllarda Türk dili konusunda yoğun çalışmalar yapmaktadır. 1966'da Türk dili, Türk dil devrimi konulu incelemesini *Işıklanan Ülke* adıyla yayımlamıştı. Bu kez, *Ataç*'in kişiliğini, Türk düşüncesine, Türk edebiyatına, Türk diline getirdiklerini inceliyor, eleştiriyor. *Ataç*'i bütün yönleriyle tanıtıyor.

Kitabın Önsöz'ünü Türk Dil Kurumu Genel Yazmanı, değerli dil uzmanı *Ataç*'i elinden geldiğince nesnel bir açıdan değerlendirmiş, oldukça güç olan bu işin üstesinden gelmiştir. Kendisi, Atatürk devrimlerine gönülden bağlı olan ve dil devrimini öteki devrimlerin ayrılmaz bir parçası sayan bir yüksek mühendistir. Lise sıralarından beri sanatla, edebiyatla uğraşan bir mühendis... Belki kimi kişiler bir mühendisin böyle bir incelemede başarı gösterebilip gösteremeyeceğinden şüphe ederler. Ama yapıtı okuyunca bu şüpheden sıyrılacaklardır.»

Yazar, kitabın ilk bölümünde *Ataç*'i genel çizgileriyle incelemektedir. Sonraki bölümlerde *Ataç*'in akılcılığı, sağtöre anlayışı, özgürlük anlayışı, eğitimciliği, doğa ve ölüm düşüncesi, devrimciliği, uygar kişiliği, dılcılığı, güzellik ve sanat anlayışı, eleştirmeciliği, düz yazı üzerine, çeviri üzerine düşünceleri yansıtılmaktadır. Kitabın sonunda *Ataç*'in dört yazısı, altı şiiri, sevdiği şiirlerden bir derleme, Salihoglu'nun *Ataç*'a ilişkin anıları vardır.

Salihoglu'nun *Ataç*'la *Gelen*'i uzun, yorucu bir çalışmanın ürünüdür. Yazar, *Ataç*'in çeşitli dergilerde, gazetelerde çıkan yazılarının hemen hepsini, *Ataç* hakkında yazılanları okumuş, bunlara kendi anılarını eklemiştir. Yazar «gerçek sevginin, eleştirerek, değerlendirerek, eksik, artık yanları ortaya koyarak sevmek olduğuna inananlardanım ben. *Ataç* hayranı olarak tanınmama karşılık, onun eksik bulduğum yanlarını belirtmekten de bundan dolayı çekinmedim. Putlarla savaşmış bir insanı, elbette ki *putlaştıramazdım*. *Ataç*'i överken de, eleştirirken de hiç bir ön yargıya kapılmadığımı sanıyorum.» diyor. *Ataç*'la *Gelen* *Ataç*'i tümüyle tanımak isteyen aydınların her zamanı başvuracakları bir el kitabıdır.

Mehmet Salihoglu

"Çıner Aksoy'ın kitabı sayın Aksoy'a göre Salihoglu'nun"

şiri

t

FADİME BALTACIOĞLU

B en Baltacıoğlu'yu otuz beş yıldan beri tanırım. İlk tanışmamız İstanbul'da Ankara Caddesi'nde Ycni Adam idare evinde olmuştu. Sonra kendisinden hiç ayrılmadım. Onu tanıdığım kadar çocuklarını da yakından tanırım. Onu tanıdığım günlerde yetişmiş denilebilecek çağda iki erkek çocuğu vardı. Böyle iken o kız çocuğu hasretini çeken bir insandı. Allah ona Fadime'yi verdi.

Fadime'nin yetişmesi plastik sanatlar pedagojisini ilgilendirecek bir olaydır. Fadime henüz iki buçuk yaşında idi. Durmayıp insan resimleri yapıyordu. Oysaki dünya çocukları resim yapmaya, genel olarak, daha geç yaşlarda başlarlar. Yine bu çocuklar çizdikleri insan resimlerinin gözlerini bir tek çizgi olarak yaparlar. Oysaki Fadime'nin çizdiği gözler dört, beş çizgi ile meydana geliyordu. Bu oluş Baltacıoğlu'nun dikkatini çekmişti.

lise
Baltacıoğlu artık inanmıştı. Sevgili kızı ressam olmak için yaratılmıştı. Baltacıoğlu bu kanıma ulaştığı gün Fadime lise öğrencisi bulunuyordu. Durmayıp kitapları ezberliyor, gecenin saat ikisine kadar ödev olarak kurbağa iskeleti çiziyordu! Bu durumda Baltacıoğlu eğitimci bir baba olarak ne yapabiliirdi? Hemen Fadime'yi liseden aldı, ressam Mahmut Cüda'nın resim öğrencisi yaptı. Cüda ileri sanatçılara yakışan davranışı gösterdi. Fadime'nin tablolarına elini sürmedi. Yalnız tenkit etti. Bir gün geldi: «Fadime! Sen ressam oldun, artık hocaya ihtiyacın yok» dedi.

Fadime İstanbul'da, Ankara'da İzmir'de, Kars'da on kadar sergi açtı. Ali Çelebi, Sabri Fethah, Bursalı Şefik gibi tanınmış sanatçılar onun için «İstikbalin büyük sanatçısı» dediler.

↑
Falçin Orkun.

UNESKO'NUN BALTACIOĞLU'YU
TANITMA TOPLANTISI
(4'üncü sayfa)

YAVRUNUZUN İLERİYE GÜVENLE BAKABİLMESİ

şimdiden yapacağınız tasarruflarla
mümkündür.

AKBANK

ONİKİ MEDİNELİ
(4'üncü sayfa)

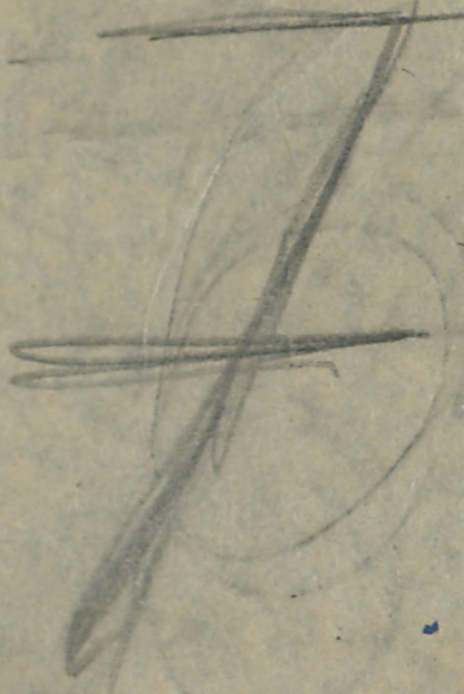
HAYATIM

©

İsmayil Hakkı

yazın: ~~Sunma~~ *Balkanlar*

Tefrika No: 5

№3 *Balkanlar*

Yıl 1942. Yedinci devre mebus seçimleri yaklaşıyor. Bir gün fakülte'deki odamda oturuyorum. Maarif vekili olan eski öğrensim Hasan Ali odama geldi. Şu sözleri söyledi :

— Hoca! Dün Cumhur Başkanı talepnameleri karıştırıyordu. Senin talepnameni bulamadı. Sen talepname göndermedin mi?

— Hayır, göndermedim, dedim.

— Niçin? Mebus olmak istemiyor musun?

— Hiç düşünmedim, dedim.

— Olmaz İnönü senin mebus olmanı istiyor. Bir talepname gönderirim de doldurur, dedi, çıktı gitti.

Talepname geldi. Hemen doldurdum. Başka türlü yapamadım. Neden? İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin, on dokuz yıl profesörlüğünü yapmıştım. Son yıllarda da İstanbul'daki İlahiyat Fakültesi profesörlüğü yapmıştım. İki defa Edebiyat Fakültesi dekanlığına seçilmiştim. Cumhuriyetin ilk rektörü olarak da seçilmiştim. Rektörlük hizmetinden sonra kürsümden atılmıştım. On yıl açıkta kalmıştım. Bu süre içinde geniş selâhiyetle İstanbul bölgesi Maarif Eminliği, Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğünü tekليف etmişlerdi. Kabul etmedim. Kendi kendime karar vermiştim. Hiçbir hizmeti kabul etmiyecektim. Kürsümü geri verirlerse kabul edecektim.

On yıl sonra bana kürsümü iade ettiren yalnız İnönü olmuştu. O beni aramıştı, o bana değer vermişti. O devirde Cumhuriyet Halk Partisi muhalefete karşı kuvvetlenmek ihtiyacında idi. Bunun için de adama muhtaçtı. Ben de Türkiye'de demokrasi, cumhuriyet ilkelerinin kuvvetlenmesini istiyordum. Bunun için de hem iktidarın hem de muhalefetin kuvvetli olması gerekiyordu.

Millet Meclisindeki çalışmalarını benim için çok yararlı olmuştu. Biri memleketin değerlerini tanımak bakımından. Biri de halk ile, bilhassa köylerle, köylülerle temas bakımından. Değerler diyorum. Bunlardan biri profesör, doktor Saim Ali Dilemre'dir. Millet vekili olarak kürsüde konuşan Saim Ali Dilemre artık teşrih masasında kadavraları inceliyen anatomi profesörü Saim Ali Dilemre değildi. Türk ulusunun kaderini yormaya çalışan gerçekçi, üstün zekâ idi. Kesik, tutuk sözlerini jestleri, fazlası ile bütünüyor, büyük hatip-

prozları

ler gibi sürekli alkışlar topluyordu.

Büyük Millet Meclisinde tanıdığım ustun zekalardan biri de Faik Ahmet Barutçu idi. Bu insanın yalnız zekâsına değil karakterine de hayrandım. Yalnız şu olay bu kanaatimin doğruluğunu gösterir. Rahmetli o tarihte Devlet Bakanı bulunuyordu. Günün birinde beni bir toplantıya çağırıldı. Bu toplantıda memleketin dört bir yanını dolaşacak, partisi için propaganda yapacak sekiz, on tane genç millet vekili vardı. Görüşme başlamıştı. Genç millet vekillerinin biri Barutçu'ya sordu :

— Beşefendi. Siz bizim yola çıkmamızı istiyorsunuz. Ancak, bizler bu işin acemisiyiz. Dolaştığımız yerlerde ne yapacağız, nasıl konuşacağız. Bize yol gösterin.

Gencin bu samimi sözlerine verdiği karşılık şu oldu :

— Bu işde başarmanın sırrı ne olduğunu biz de bilmeyiz. Onu Baltacıoğlu bilir. O Baltacıoğlu ki âsi bir beldenin bir kapısından girmiş, öbür kapısından çıkmıştır, fethederek.

Barutçu'nun kompliman yapmaya ihtiyacı yoktu. Doğru söylüyordu. Ben bu işte başarmanın sırrı ne olduğunu biliyordum. O günlerde İnönü ile aramda olan bir konuşma propaganda denilen tekniğin sırlarını açıklayıcıdır. Bir gün Bahcelievler'deki evimize bir telefon açıldı. Cumhurbaşkanı Başkanlığı yaverlerinden biri İnönü'nün beni akşam yemeğine davet ettiğini söyledi. Çankaya köşküne vardım. Salonda davetli olarak Saraçoğlu ile kabine üyeleri vardı. Biraz sonra İnönü geldi. Selâmlaştı. Sonra benim elimden tutarak :

— Gel Baltacıoğlu, seninle biraz konuşacağım, dedi.

MEMNUN!

ÇÜNKİ,
Biriktirdiği Paralarını
T. Vakıflar Bankasına
Yatırıyor...

Türkiye Vakıflar Bankası

I. H. BALTACIOĞLU

Eğitimin felsefesini yapan
pedagog

Yeni Çıktı

Yazan : Sabri KOLÇAK

İçindekiler :

Çocuk, Giriş, Hayatı, Eserleri,
Terzler, Sosyolog Baltacıoğlu
Grafolog Baltacıoğlu

Sipariş Adresi :
Sabri Kolçak, Halil Rifat Paşa Cd.
168/3 — İzmir

FIATI : 12,5 LIRA

**SALİH EFENDİYE
AÇIK MEKTUP**

Son mektubunuz beni çok se-
vindirdi. Demek siz arşulusal bir
feylesof olmak niyetinde siz, "öyle
mi sayın Salih Efendi? Allah bu ka-
rarınızda daim eylesin... Bu işde
benden yardım bekliyorsunuz. Baş
üstüne. Elimden gelen yardımı yapa-
cağım.

Bundan böyle felsefe üzerine ya-
yınlayacağınız bütün eserlerde uzun
cümleler kullanacaksınız. Bu cümle-
lerin yüz, yüz yirmi kadar kelimedemeydana gelmesi yeter. Bir de bu
cümlelerde en aşağı on beş, yirmi
kadar parantez olmalı ki okuyanlar
kolayca anlasınlar. Felsefe dili işte
böyle elde edilir Salih Efendi.

Bir de devrik cümle kullanacak-
sın Salih Efendi. Devrik cümle ne
demektir bilirsin. Devrilmemiş cüm-
leyi herkes yazabilir. Devrilmiş cüm-
leyi herkes yazabilir mi?...

Şaban AVŞAROĞLU

YENİ ADAM

KASIM 1968

AYLIK FİKİR, SANAT
GAZETESİ

Genel Yayımı Yöneten :

Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu

Sahibi : Samime Baltacıoğlu

Nüshası : 50 Kuruş

Ankara adresi :

Bakanlıklar, Akay, Konur Sok.
71/4 Yayla Ap. Tel.: 17 00 68

İstanbul adresi :

Acıbadem, Günel Sok. No. 5
Kadıköy - İstanbul

Telefon : 36 25 44

★

Basıldığı Yer :

Berksoy Basımevi
Ankara Cad. 99 - İstanbul

Kardeş Basımevi

Yılı 1968: 600 Kuruş
Baltacı

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlere İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tanıtımı

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu Koleksiyonu

BLTWRT0300501